

บันทึก

เรื่อง เงินค่าข้าวที่ค้างหอการค้ากรุงเทพฯ

หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.๔๙๐๕/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ แจ้งว่า กระทรวงพาณิชย์ได้เสนอเรื่องเงินค่าข้าวที่ควรเรียกเก็บจากหอการค้ากรุงเทพฯ จำนวน ๓,๒๗๑,๐๔๖.๔๙ บาท ซึ่งองค์การข้าวได้เรียกร้องให้ชำระหนี้ แต่หอการค้ากรุงเทพฯ ปฏิเสธ ไปเพื่อคณะกรรมการพิจารณา และคณะรัฐมนตรีเห็นว่า เป็นปัญหาทางกฎหมาย จึงให้ส่งคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา นั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๓) ได้ตรวจพิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงที่เข้ามาสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา มีแตกต่างกัน คือ

๑. ตามหนังสือของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.๒๒๗๙/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๑ มีว่า ในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๙ กระทรวงพาณิชย์ได้ขอให้หอการค้ารับเอาข้าวปันส่วนไปจำหน่ายให้กับประชาชนในเขตพระนครและธนบุรี ในปลายเดือนธันวาคม นั้น ทางองค์การข้าวก็ได้ส่งข้าวสารไปเข้าโกดังของหอการค้า เพื่อเตรียมการขายปันส่วนให้ทัน ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๐ โดยตกลงขายให้กับหอการค้าในราคาต้นทุน ครั้นวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๐ รัฐบาลได้ประกาศขึ้นราคาข้าวให้กับชาวนาตามที่สหประชาชาติเพิ่มราคาให้ และในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๐ นี้ หอการค้าก็ได้ทำการจำหน่ายข้าวสารปันส่วนให้กับประชาชนโดยจัดให้มีร้านย่อยข้าวปั่วและขายในราคาควบคุม เมื่อขายให้หอการค้าไปแล้ว องค์การข้าวก็ส่งบิลไปเก็บเงินหอการค้าเป็นรายเดือน หอการค้าก็ชำระค่าข้าวให้ตลอดมาเป็นรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นเวลา ๙ เดือน การที่องค์การข้าวส่งบิลไปเก็บเงินหอการค้าก็เก็บตามราคาต้นทุนที่ขายไป ครั้นเมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๐ องค์การข้าวทราบจากประกาศของหอการค้าว่า ให้ขายในราคาควบคุมเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วเห็นว่าราคาที่หอการค้าขายสูงกว่าราคาทุนมาก จึงได้มีการสอบสวนกันขึ้นเห็นว่าหอการค้ามีกำไรมาก และประกอบกับนโยบายของรัฐบาลเวลานั้นต้องการจะโอนกิจการจำหน่ายข้าวมาให้องค์การข้าวจัดทำเอง จึงได้นำเรื่องขำนี้เข้าเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีลงมติว่า ส่วนเกินก็ให้เรียกเก็บจากหอการค้า ถ้าส่วนขาดก็ให้ชดเชยกับหอการค้า และในวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐ องค์การข้าวได้ส่งใบแจ้งหนี้ไปเรียกเก็บเงิน ๓,๒๗๑,๐๔๖.๔๙ บาท กับหอการค้ากรุงเทพฯ เป็นส่วนเกินจากที่เก็บมาแล้ว แต่หอการค้าได้มีหนังสือตอบปฏิเสธการชำระหนี้ว่าเป็นการผิดข้อตกลง

๒. ในการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ได้ชี้แจง

และเสนอบันทึกแสดงข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ว่า ในเดือนธันวาคม ๒๔๘๙ กระทรวงพาณิชย์ได้มีคำสั่งเฉพาะที่ ๑๔๗/๒๔๙๑ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๘๙ ให้หอการค้ากรุงเทพฯ รับเอาข้าวปันส่วนไปจำหน่ายให้กับร้านขายส่งเพื่อให้ร้านขายปลีกนำไปจำหน่ายแก่ประชาชนในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี โดยได้มีการประชุมกันระหว่างคณะกรรมการอำนวยการจำหน่ายข้าวสาร ซึ่งมีผู้แทนของหอการค้า เป็นกรรมการร่วมอยู่ด้วย ตกลงให้คิดราคาข้าวสารจากหอการค้าในราคาขายส่ง (ไม่ใช่ราคาต้นทุน) และให้หอการค้าไปกำหนดราคาขายแก่ร้านขายส่งโดยบวกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้อีกไม่เกินกระสอบละ ๕๐ สตางค์ ซึ่งต่อมาได้มีการตกลงใหม่เป็นไม่เกิน ๑.๐๔ บาท ต่อ ๑๐๐ กก. (แต่ข้อตกลงใหม่นี้ไม่มีเอกสารยืนยัน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์เพียงแต่ชี้แจงว่า ได้มีการประชุมกันทางสำนักนายกรัฐมนตรีโดยประชุมกันที่พระที่นั่งอนันตสมาคมและไม่ปรากฏรายงานการประชุม)

ในการเรียกเก็บเงินค่าข้าวสารที่หอการค้ารับไปนี้ ทางองค์การข้าวได้เรียกเก็บโดยคิดราคาทุน ตามที่ได้เคยเรียกเก็บจากกรมตำรวจซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทำการจำหน่ายข้าวแก่ประชาชนก่อนหน้าที่ได้มอบหมายให้แก่อหการค้าตลอดมา หาได้เรียกเก็บโดยคิดราคาขายส่งตามที่ได้ตกลงไว้กับหอการค้าดังกล่าวข้างต้นไม่ ทั้งนี้ผู้แทนองค์การข้าวชี้แจงว่า เพราะไม่ทราบข้อตกลงดังกล่าวนี้จึงยังคงเรียกเก็บตามราคาทุนเช่นเดียวกับที่เรียกเก็บจากกรมตำรวจ

ต่อมาในเดือนกันยายน ๒๔๙๐ ทางองค์การข้าวจึงได้ทราบจากประกาศของหอการค้า เรื่องกำหนดราคาข้าวสารที่จำหน่ายให้แก่ร้านขายส่งและร้านขายปลีก ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๙๐ ว่า ราคาข้าวสารที่หอการค้ารับมานั้นความจริงเป็นราคาขายส่ง หาใช่ราคาต้นทุนไม่และเห็นว่าควรจะเรียกเก็บเงินที่ยังขาดอยู่นั้นจากหอการค้าต่อไป จึงได้เสนอเรื่องเป็นลำดับจนถึงคณะรัฐมนตรีซึ่งได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๔๙๐ ว่า

(๑) เงินค่าข้าวซึ่งทางองค์การข้าวได้ขายให้หอการค้ากรุงเทพฯ ไปตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๐ เป็นต้นมา ยังขาดอยู่เป็นจำนวนเท่าใด ให้องค์การข้าวส่งบิลไปเรียกเก็บให้ครบถ้วน

(๒) ข้าวชนิดใดที่หอการค้ากรุงเทพฯ ต้องขาดทุน ก็ให้องค์การข้าวคำนวณและจ่ายเงินให้ตามหลักฐานที่แสดงและพิสูจน์ได้ว่าขาดทุน และเพิ่มกำไรให้หอการค้าอีกกระสอบละ ๑.๐๔ บาท

ปัญหาในเรื่องนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริงว่าราคาข้าวสารที่ตกลงกันนั้นเป็นราคาเท่าใดแน่ ถ้าข้อเท็จจริงเป็นไปตามข้อ ๑. กล่าวคือ ตกลงคิดในราคาต้นทุน แล้วหอการค้าไปจำหน่ายให้กับยี่ปั้วและซัปเปวในราคาควบคุม และทั้งมิได้มีข้อตกลงกันอีกเป็นอย่างอื่นแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าองค์การข้าวไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาเงินค่าข้าวสารที่เกินนั้นไม่ แต่ถ้าข้อเท็จจริงเป็นไปตามข้อ ๒. กล่าวคือ ได้ตกลงคิดในราคาขายส่ง (ไม่ใช่ราคาต้นทุน) แต่องค์การข้าวได้เรียกเก็บในราคาต้นทุน เช่นนี้ก็เท่ากับเป็นการเรียกเก็บหนี้ผิด องค์การข้าวก็ย่อมมีสิทธิที่จะเรียกร้องเงินที่เรียกเก็บขาดอยู่นั้นได้ สุดแล้วแต่ว่าจะขาดอยู่เป็นจำนวนเท่าใด

จึงขอเสนอเพื่อพิจารณา

(ลงชื่อ) ส. วินิจัยกุล
(นายเสริม วินิจัยกุล)
เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา
ตุลาคม ๒๕๕๑